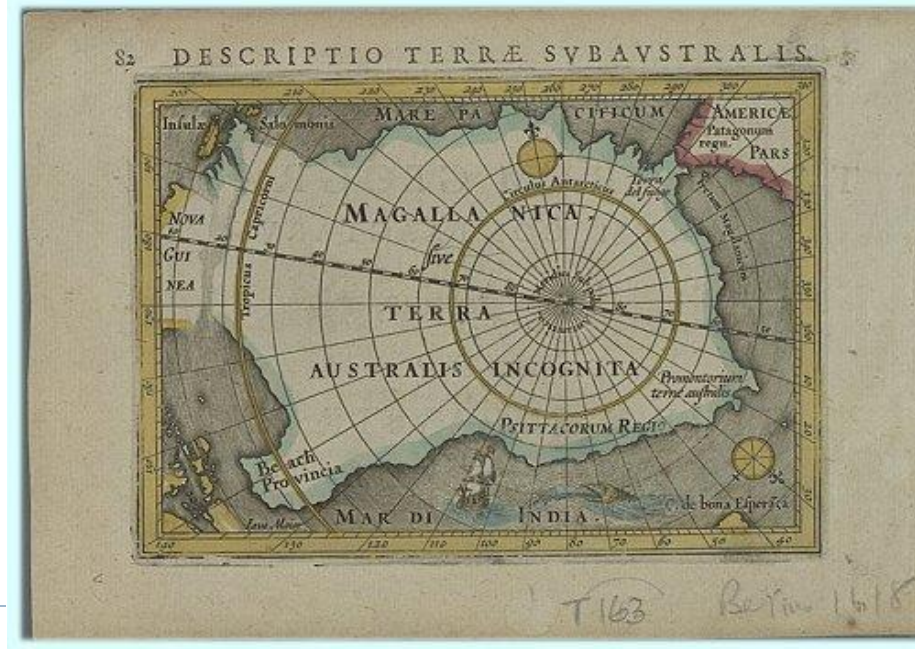

**Austrálie – objevování,
obyvatelstvo, hospodářství...**

Název „Austrálie“

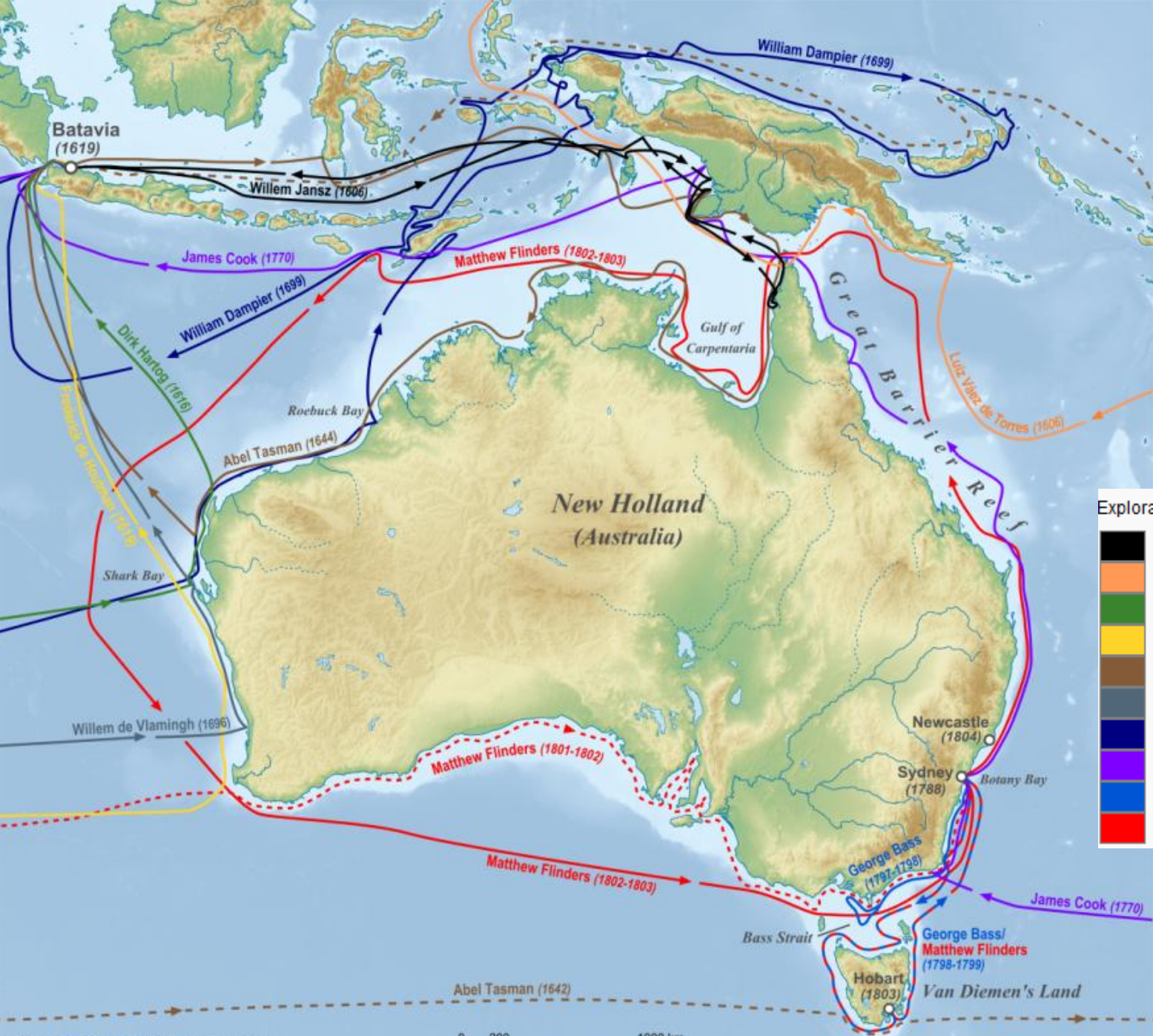
- název z „**Terra Australis (Incognita)**“ = (neznámá) Jižní země
 - označení použil poprvé Ptolemaius v I. st. n. l. pro předpokládanou zemi ohraničující z jihu Indický oceán
 - obývat ji měli Protinožci (Antipodi)
 - šlo ale jen o dohady, resp. intelektuální spekulace
 - v době renesance opět oživeno, představa že pevniny musí být na zemi rozloženy symetricky
-
- 1642 – **Abel Tasman** objevil N. Zéland – považován za součást pevniny
 - konečný ústup od ideje Terra Australis znamenaly **Cookovy objevné plavby** (projel prostorem mezi Austrálií a Antarktidou)

Fernão Magalhães

- ▶ 1519–1522 plavba kolem světa
 - ▶ objevil v Tichém oceánu některé atoly v Polynésii
 - ▶ Guam
 - ▶ Timor
 - ▶ prokázal možnost západní cesty na Filipíny (tam zabit domorodci)

Exploration in chronological sequence:

- 1606 Willem Jansz
- 1606 Luiz Váez de Torres
- 1616 Dirk Hartog
- 1619 Frederick de Houtman
- 1644 Abel Tasman
- 1696 Willem de Vlamingh
- 1699 William Dampier
- 1770 James Cook
- 1797-1799 George Bass
- 1801-1803 Matthew Flinders

Sydney (1788) : city (year of foundation)

Cesty ze západu

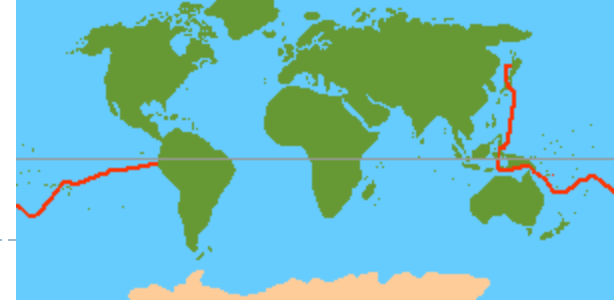
- ▶ **1606** Holanďan **Willem Janszoon** přistál na australské pevnině (poloostrov York), myslel že jde o část Nové Guineje (objev byl Holanďany utajen)
- ▶ Po roce 1611: postupně objevovány úseky západního pobřeží
- ▶ **1642** **Abel Tasman** objevil **Tasmánii***, **Nový Zéland****, Tongu, Fidži a Bismarckovo souostroví, objevy kartograficky dobře zpracoval

- ▶ **17. stol.**
 - ▶ Holanďané objevili značnou část pobřeží Austrálie (především západ), území nazvali **Zuidlandt**, svou kolonii pak **Nové Holandsko**.
 - ▶ Kvůli nehostinnosti objevených oblastí neměli velký zájem o kolonizaci.

- ▶ * původní název Van Diemenova země – *Anthoonij van Diemenslandt* (podle nizozemského guvernéra v Batávii)
- ▶ ** **Nieuw Zeeland** podle nizozemské provincie

Cesty z východu

- ▶ Souběžně s holandskými objevy na západě: **1606 Španěl Luis Vaezde Torres** prozkoumal severní pobřeží Torresova průlivu
 - ▶ mj. dokázal, že Nová Guinea není součástí předpokládané Jižní pevniny
 - ▶ i tento objev byl ale Španělskem utajen

- ▶ **28. 4. 1770 James Cook** po plavbě přes Tahiti a Nový Zéland objevil východní pobřeží Austrálie (přistání v Botanické zátocě, vyslal průzkumníky na sever až po Cook Town)
 - ▶ území pojmenoval Nový Jižní Wales (*New South Wales*) a formálně zabral pro britskou korunu
 - ▶ při dalších plavbách objevil Novou Kaledonii a Havaj (tam zabit domorodci)

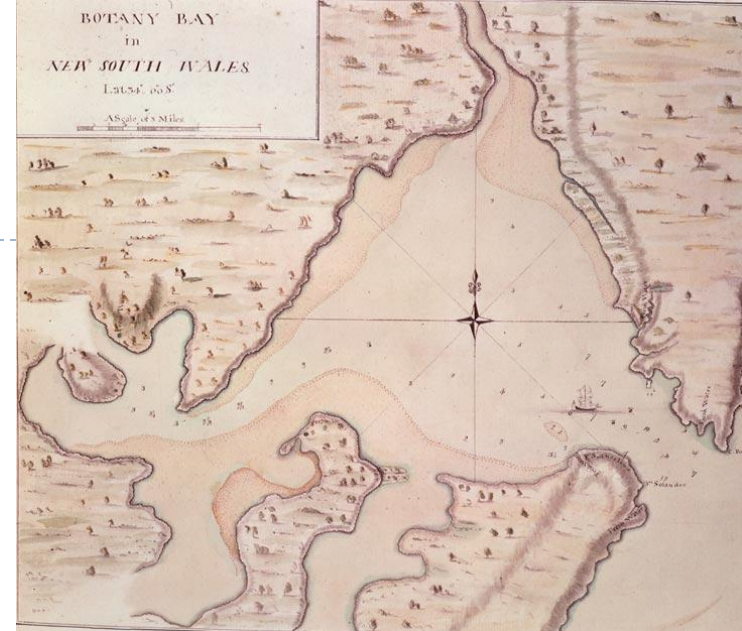

Title: Botany Bay in New South Wales

Date: after April 1770

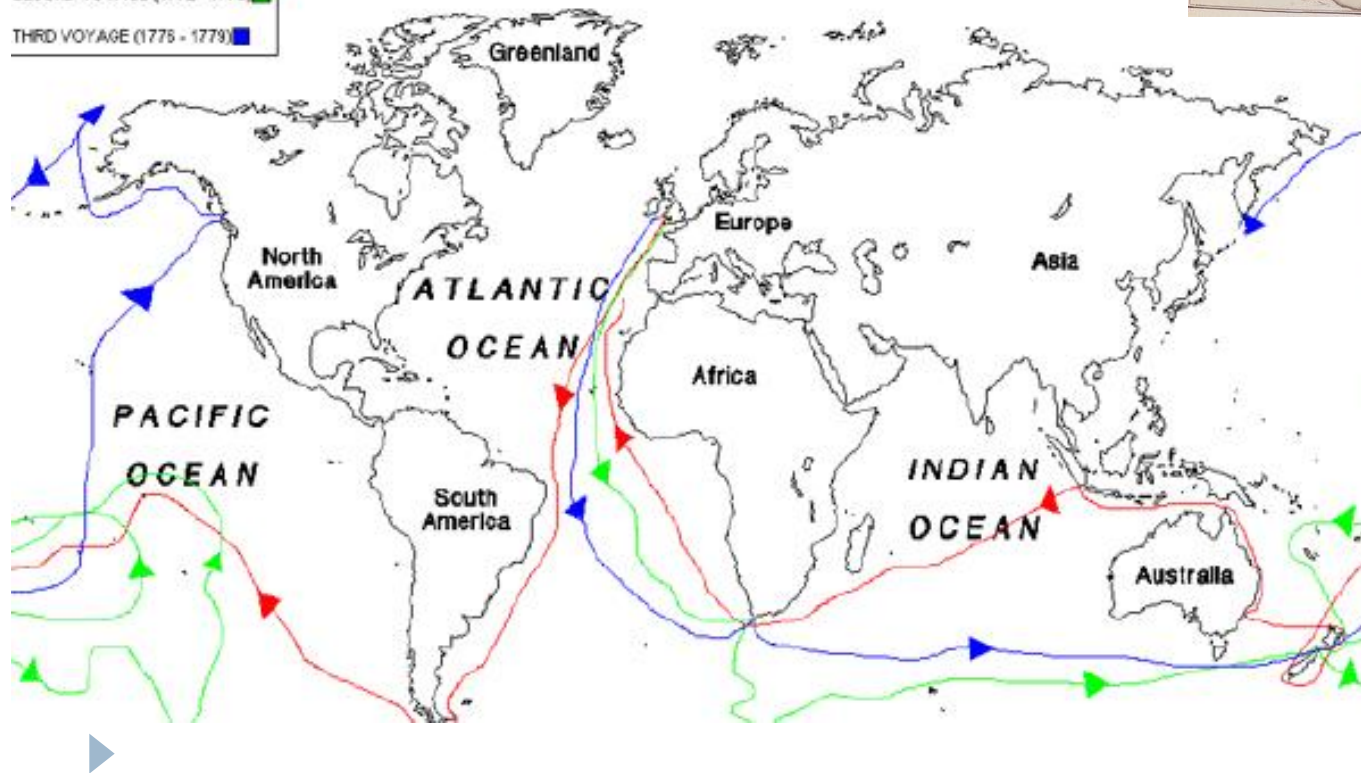
Author: James Cook

<http://www.captcook-ne.co.uk/ccne/themes.htm>

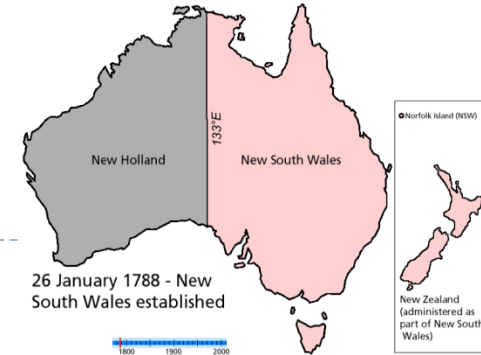
CAPTAIN JAMES COOK

- FIRST VOYAGE (1769 - 1771) ■
- SECOND VOYAGE (1772 - 1775) ■
- THIRD VOYAGE (1776 - 1779) ■

Botany Bay

Počátky kolonizace kontinentu

- ▶ 4. 7. 1776 – Deklarace nezávislosti USA
- ▶ 1783 – Velká Británie uznala samostatnost USA, **pro své trestance potřebovala novou kolonii** → vhodné místo našli v Austrálii (plavba trvala 8 měsíců)
- ▶ 26. 1. **1788** přistání první flotily (First Fleet)
 - ▶ 11 lodí v zátocě Port Jackson (717 trestanců);
 - ▶ založeno město Sydney a vyhlášena britská **kolonie Nový Jižní Wales**
 - ▶ probíhal nekoordinovaný zábor půdy (squatteři) – dnes austr. státní svátek

Kolonizace

- ▶ 1797 – dovezeny první ovce merino, zakládá se jejich chov (1807 se začíná vyvážet vlna, rozvoj místního textilního průmyslu byl ale Anglií potlačován)
- ▶ Postupně vznikají další nové samostatné kolonie:
 - ▶ 1825 **Tasmánie** (původně pod názvem Van Diemen's Land)
 - ▶ 1829 **Západní Austrálie** (původně pod názvem Swan River Colony)
 - ▶ 1836 **Jižní Austrálie** (oddělena z NJW)
 - ▶ 1851 **Victoria** (oddělena z NJW)
 - ▶ 1859 **Queensland** (oddělen z NJW)

Kolonizace

- ▶ **1851** – poblíž Melbourne (u Ballaratua u Bendiga) objevena ložiska zlata ⇒ **zlatá horečka** (tzv. *Victorian Gold Rush*)
- ▶ Austrálie přestala být „za trest“, obrovský příliv Evropanů
 - ▶ 1850: 400 000 obyvatel (celkem dovezeno 160 tis. trestanců)
 - ▶ 1860: 1 145 000 obyvatel

Další vývoj

- ▶ 1854 – první železniční trať, pozornost kolonizátorů se obrací do vnitrozemí
- ▶ po 1860 – bouřlivý rozvoj zemědělství, vzrůstají plochy oseté dovezenou pšenicí (od 90. let 19. stol. produkce i na vývoz)
- ▶ 1868 – poslední transport vězňů, země atraktivní pro imigranty
- ▶ 1892 – ložisko zlata na západě u Kalgoorlie ⇒ nová vlna zlaté horečky

Commonwealth of Australia

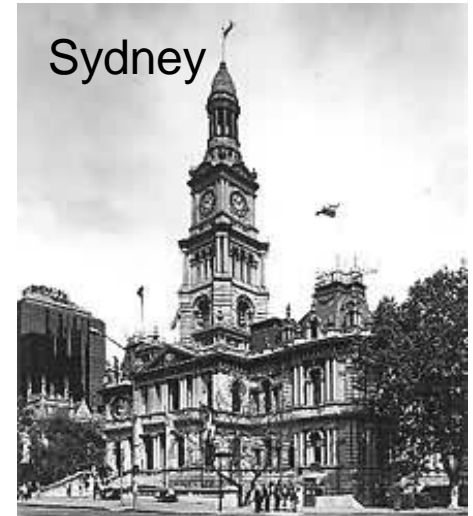
- ▶ konec 19. stol. – kontinent rozdělený na 6 kolonií začíná uvažovat o sjednocení vnitřních předpisů a politik (poštovní služby, rozdílný rozchod železnic, celní překážky...)
- ▶ Proběhlo referendum o spojení, v roce 1900 ústava podepsána královnou Viktorií ⇒ dne **1. 1. 1901 vzniká Australské společenství** (Australský svaz – Commonwealth of Australia) jako britské dominium, v té době 5 mil. obyvatel.

▶ První zasedání australského parlamentu v roce 1901

Commonwealth of Australia

- ▶ Otázka stanovení hlavního města (Sydney × Melbourne) vyřešena „třetí cestou“ – v letech 1913–27 vybudováno na půli cesty mezi rivaly nové hlavní město **Canberra** (do té doby přechodně metropolí Melbourne).
- ▶ 1911: Severní teritorium, 1913: Teritorium hlavního města
- ▶ 1931: faktická nezávislost (Westminsterským statutem se stávají dominia plně nezávislými státy)
- ▶ 1986: přijata ústava (Australian Act), zrušeny poslední ústavní vazby na Spojené království

Commonwealth of Australia

- ▶ Federativní stát, parlamentní monarchie v rámci britského Společenství
- ▶ 6. největší stát světa (7 686 850 km²)
- ▶ Hlavou státu je britská královna (s titulem „Queen of Australia“)
 - ▶ 1999: referendum o přeměně státní formy na republiku většina hlasů proti
- ▶ Královnu zastupuje generální guvernér
- ▶ Dvoukomorový parlament:
 - ▶ Senát (76 senátorů – 12 z každého státu a po 2 z teritorií)
 - ▶ Sněmovna reprezentantů (150 poslanců volených na 3 roky)

Commonwealth of Australia

- ▶ Sídlo vlády a parlamentu
Canberra
- ▶ Třístupňový systém vlády:
 - ▶ Federální parlament
 - ▶ 6 parlamentů federálních států
 - ▶ Místní úřady státní správy
- ▶ V čele každého státu guvernér, stát má parlament a výkonnou radu

Vlajka

- ▶ Současná vlajka je výsledkem konkurzu, který byl vyhlášen v roce 1901
- ▶ Státní vlajka zahrnuje britský Union Jack a další dva aspekty australské státnosti

JIŽNÍ KŘÍŽ

Toto souhvězdí je vidět na noční obloze jižních moří celý rok a po staletí pomáhalo lodím v navigaci. Čtyři hvězdy souhvězdí na vlajce jsou sedmicípé, nejmenší je pěticípá.

Cípy „Hvězdy Společenství“ reprezentují členy federace.

UNION JACK

Umístění v kantonu naznačuje historické vazby na Spojené království

HVĚZDA SPOLEČENSTVÍ

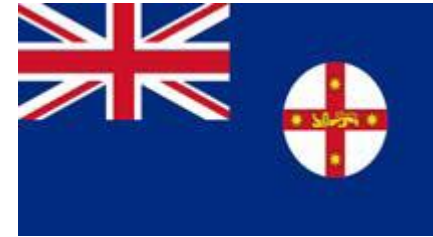
Velká hvězda potvrzuje federální uspořádání státu. Původně měla šest cípů, ale po novém územním uspořádání v r. 1909 přibyl sedmý cíp – Severní teritorium.

Státní znak

- ▶ Státní znak byl udělen britským králem Jiřím V. až v roce 1912
- ▶ V děleném a polceném štítu jsou zjednodušené emblémy jednotlivých států
- ▶ Štít je lemován lemem (hranostaj), který symbolizuje nedělitelnost státu
- ▶ Štítonoši jsou klokan a pštros emu
- ▶ V klenotu znaku na zlatomodré točenici je zlatá sedmicípá hvězda
- ▶ Znak je doplněn svazkem větví akácie s listy a plody, svázaným červenou stuhou
- ▶ Na stříbrné stuze je název státu

Státy a teritoria Austrálie

Perth

Northern Territory;
Darwin

Brisbane

Sydney

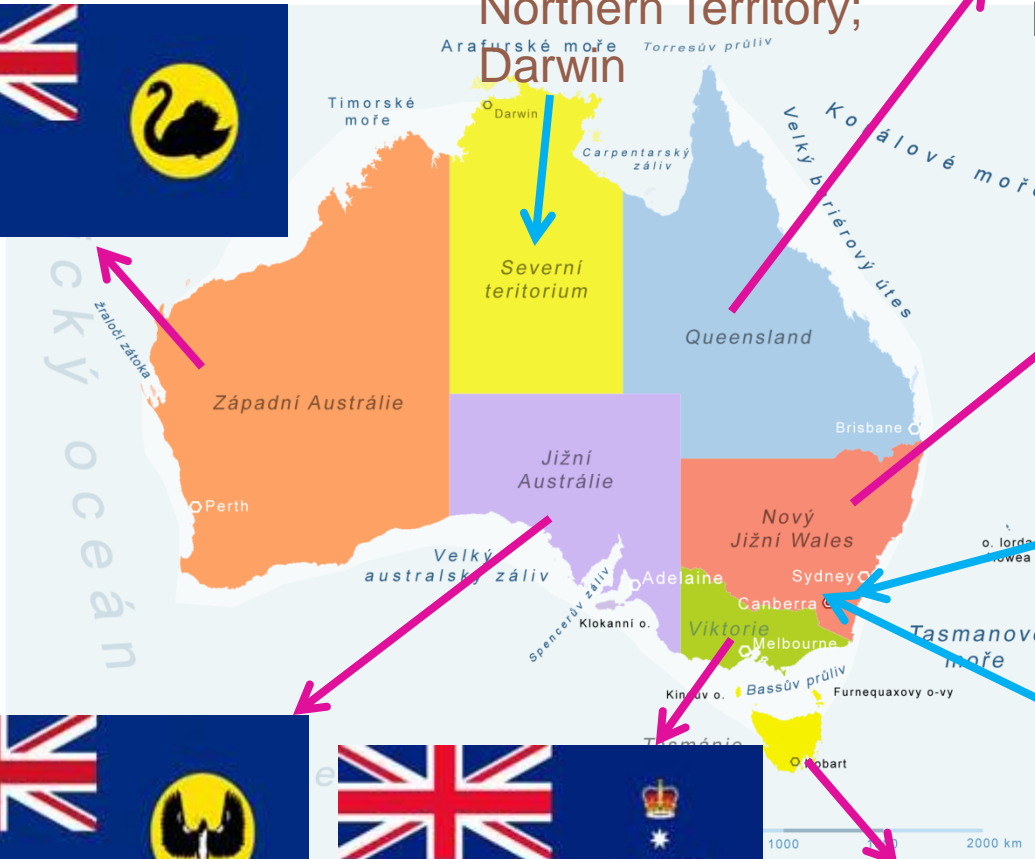
Jervis Bay
Territory; ---

Adelaide

Melbourne

Hobart

Australian Capital
Territory; Canberra

Zámořská teritoria

	Ashmore and Cartier Islands		Australian Antarctic Territory
	Norfolk Island		Christmas Island
	Cocos (Keeling) Islands		Coral Sea Islands Territory
	Heard and McDonald Islands		

Kokosové (Keelingovy) ostrovy – kopra
Vánoční ostrov – fosfáty
Ashmorovy ostrovy a Cartierův ostrov – neobydlené, možná ropa
Ostrovy Korálového moře – neobydlené
Norfolk – široká autonomie
Heardůvostrov a MacDonalldovy ostrovy – neobydlené

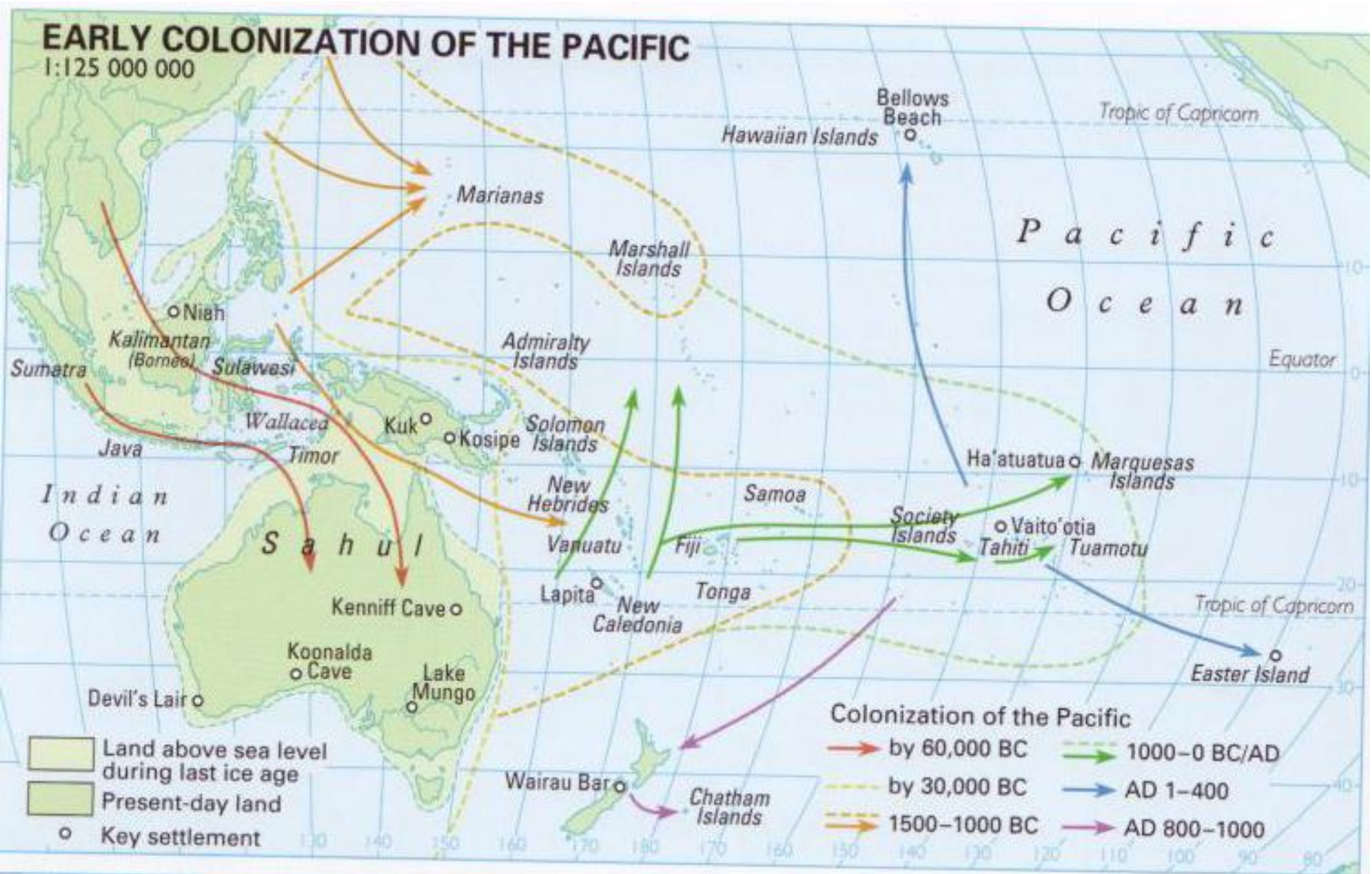
Dějiny – osídlení

- ▶ První lidé osídlili Austrálii z Asie před 40–50 tis. lety (přes Guineu) pomocí rybářských člunů.
- ▶ 2 vlny:
 - ▶ v první: **Tasmánci (vyhlazeni po evropské kolonizaci)**
 - ▶ v druhé: **Austrálci (*Aborigines*)**
- ▶ bohatá kultura a mytologie, celkově ale značné civilizační zaostávání za ostatními kontinenty
- ▶ existenční vztah k prostředí
- ▶ mnoho malých skupin, na počátku britské kolonizace cca 300 000 osob v 500 klanech

EARLY COLONIZATION OF THE PACIFIC

1:125 000 000

- Land above sea level during last ice age
- Present-day land
- Key settlement

- Colonization of the Pacific**
- by 60,000 BC
 - 1500-1000 BC
 - 1000-0 BC/AD
 - AD 1-400
 - AD 800-1000

Politika „bílá Austrálie“

- ▶ **Rasové preference: země otevřena pouze pro bělochy**
 - ▶ přistěhovalectví ztěžováno imigrantům z Asie povinným absolvováním zkoušky z některého evropského jazyka
 - ▶ přistěhovalectví z Británie naopak podporováno (zaplacení cesty apod.)

- ▶ **Politika bílé Austrálie ukončena teprve r. 1972**
 - ▶ důsledky: příliv imigrantů z Číny a JV Asie
 - ▶ zachována regulace imigrace (selektivní migrační politika – ne ale na rasovém základě)

Australský národ

- ▶ 1. světová válka – Australané bojovali společně s Brity, mnoho dobrovolníků padlo na bojištích
- ▶ z vysokých ztrát na životech obviňování Angličané – počátek formování „**australské národnosti**“ a zvláštního australského národního povědomí
- ▶ 2. světová válka: 1941 Japonci vybombardovali Darwin, Austrálie požádala o pomoc USA. Australané bojovali na Nové Guineji (řada obětí).
- ▶ Po 2. světové válce orientace na USA a asijské trhy, přehodnocena imigrační politika (odmítnutí doktríny bílé Austrálie). Zapojení do konfliktů v Koreji a ve Vietnamu.
- ▶ 1951 zakládající člen vojenského paktu **ANZUS** (Austrálie – Nový Zéland – USA)

Obyvatelstvo

- ▶ **přes 20 mil. obyvatel (22 660 484 k 25. 6. 2011)**
- ▶ do 60. let 19. stol. přírůstek převážně přistěhovalectvím
- ▶ přistěhovalectví bylo dříve silně podporováno (5leté daňové prázdniny atd.), ovšem selektivně (bránili se asijským imigrantům povinnou zkouškou z evropského jazyka), dnes je podporován multikulturalismus a realizují se projekty na zlepšení mezirasových vztahů
- ▶ jen po 2. světové válce (do r. 2000) imigrovalo do země téměř 5,9 mil. obyvatel (21,3 % současných obyvatel se narodilo v zámoří)

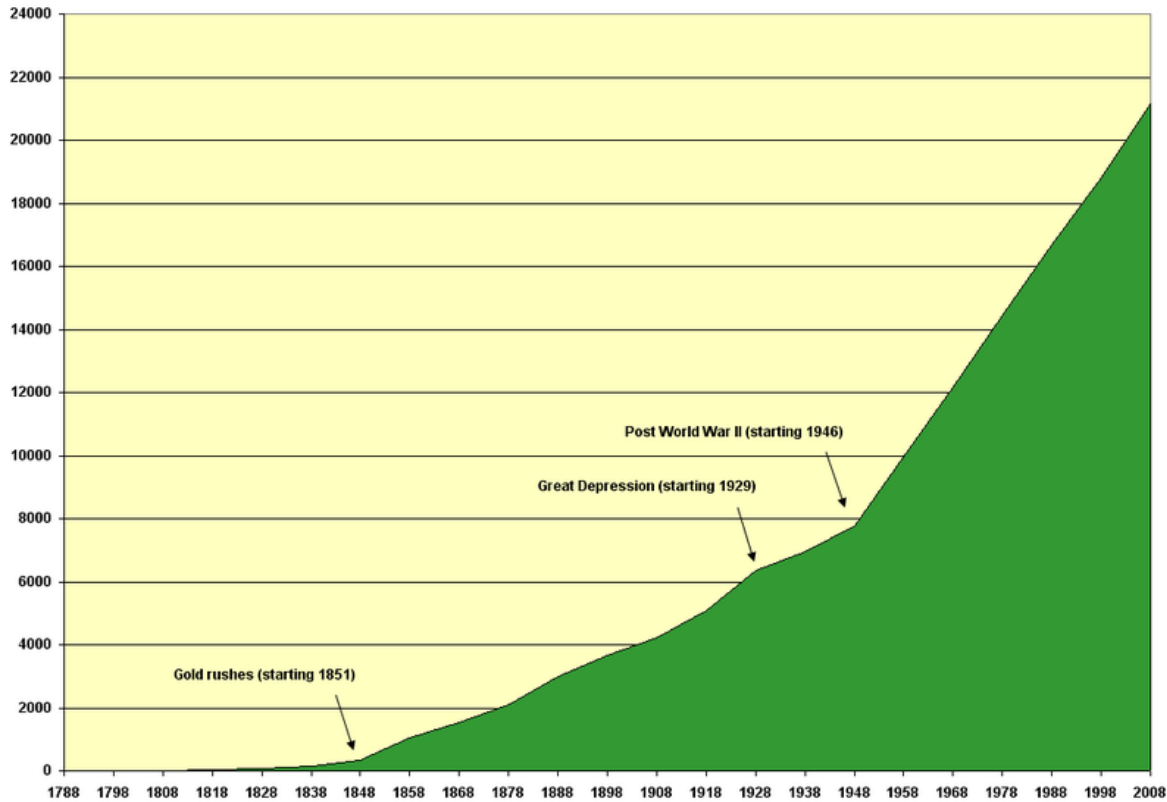

Obyvatelstvo

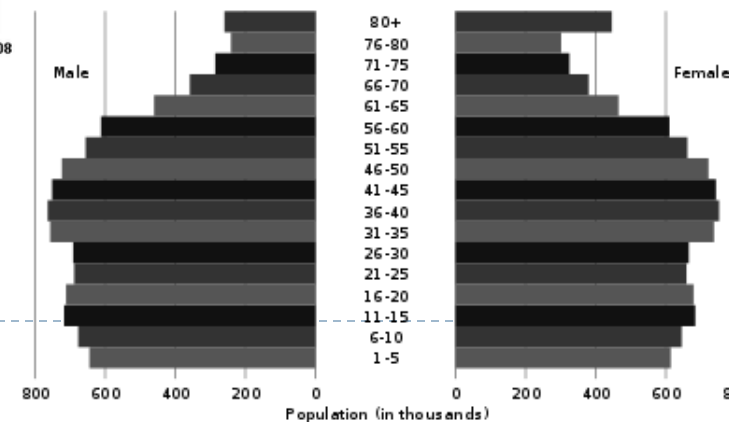
- ▶ Imigrace je regulována systémem ročních kvót
- ▶ Preferováni jsou vzdělaní imigranti, ale roční kvóty zahrnují i rodinné příslušníky a uprchlíky
- ▶ V roce 2001 byly mezi obyvateli narozenými v zámoří nejpočetnější skupiny lidí narozených ve:
 - ▶ Spojené království
 - ▶ Nový Zéland
 - ▶ Itálie
 - ▶ Vietnam
 - ▶ Čína
 - ▶ Dále jsou početné skupiny z bývalé Jugoslávie, Řecka ad.

Obyvatelstvo

- Podobně jako ve většině vyspělých zemí se stává problémem **stárnutí populace**
- Proces je ale zpomalen migrací (stěhují se hlavně mladí lidé)

Obyvatelstvo: etnicko-rasové složení

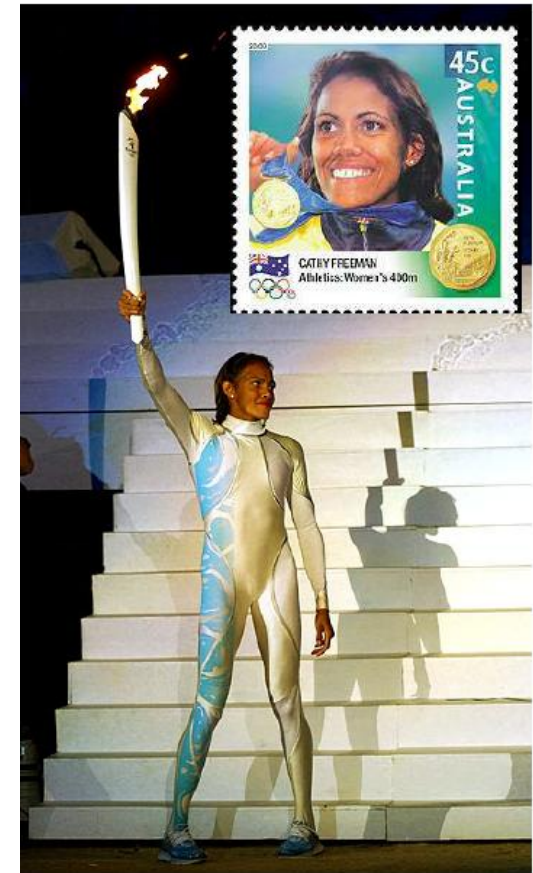
- ▶ **92 % běloši** (hlavně Evropané)
- ▶ **7 % Asiaté**
- ▶ **1 % domorodci a ostatní**

- ▶ **Běloši**
 - ▶ Potomci přistěhovalců z 19. a 20. století, převážně z Británie a Irska (během 20. století rostl podíl jižní Evropy a východní Evropy)
 - ▶ Dominantním jazykem je angličtina
 - ▶ Angličtina je úřední jazyk *de facto* (*není stanoven oficiálně – zákonem*)
 - ▶ jde o zvláštní varietu angličtiny, která je mimořádně územně homogenní (prakticky neexistují nářeční rozdíly), ale vykazuje značnou sociální diferenciaci (ve výslovnosti)

Domorodci

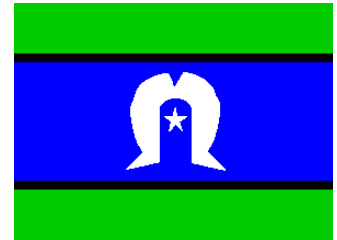
- ▶ v 18. stol. 250–300 tis. původních obyvatel v 500 kmenech
- ▶ byli vybíjeni a zaháněni do vnitrozemí, do počátku 20. století demografický kolaps (1901 už jen 67 tis. včetně míšenců)
- ▶ v 2. polovině 20. st. obrat, dnes demografická exploze (1966: 122 tis., 1996: 228 tis., 2006: 517 tis. – vždy včetně míšenců)
- ▶ dnešní rozložení: 29 % Nový Jižní Wales, 27 % Queensland, 14 % Západní Austrálie, 13 % Severní teritorium
- ▶ 2 odlišné skupiny
 - ▶ **Austrálci (*Aborigines*)**
 - ▶ **Ostrované Torresova průlivu (*Torres Strait Islanders*)**

Aborigines x Ostrované Torresova průlivu

- ▶ široký nos, tmavá plet', kudrnaté vlasy, masivní rty
- ▶ patří k ekvatoriální rase, od negroidních černochoů se ale mírně liší – jsou samostatnou australoidní (pod)rasou mající 2 větve: severní a jižní
- ▶ do Austrálie přišli přes Novou Guineu
- ▶ vysoká nezaměstnanost a negramotnost (což jim ovšem prý nečiní psychickou újmu – „berou to jinak“).
- ▶ V průměru o 20 let kratší délka života, často žijí v místech vzdálených od civilizace

- ▶ jde o Melanézany příbuzné domorodcům na Nové Guinei

Imigranti

- ▶ Díky vysoké imigraci je mimořádný podíl obyvatel, kteří se nenarodili v Austrálii – v roce 2006 kolem 24 % populace (5 mil. lidí)
 - ▶ Vzhledem k setrvačnosti neodpovídá struktura podle místa narození struktuře současných migrantů:
 - ▶ Spojené království – 1,2 mil.
 - ▶ Nový Zéland – 477 tis.
 - ▶ Čína – 279 tis.
 - ▶ Itálie – 220 tis.
 - ▶ Vietnam – 180 tis.
 - ▶ Indie – 154 tis.
 - ▶ Filipíny – 136 tis.
 - ▶ Řecko – 126 tis.
 - ▶ Německo – 115 tis.
 - ▶ Jižní Afrika – 119 tis.
 - ▶ Značně vysoký je však i počet australských občanů žijících v zahraničí (850 tis.)
-

Etnický původ

- ▶ V sčítáních se zjišťuje i tzv. etnický původ (podobné chápání obsahu jako v Kanadě), jednotlivec se může hlásit ke dvěma původům současně
- ▶ Nejpočetnější je **australský původ** (37,1 %), následuje anglický (31,6 %), irský (9,1 %), skotský (7,7 %), italský, německý, čínský, řecký, atd.
- ▶ Přistěhovalci z Evropy se zpravidla rychle začleňují do většinové společnosti, vědomí etnického původu si ale mohou uchovat i několik generací

Náboženství

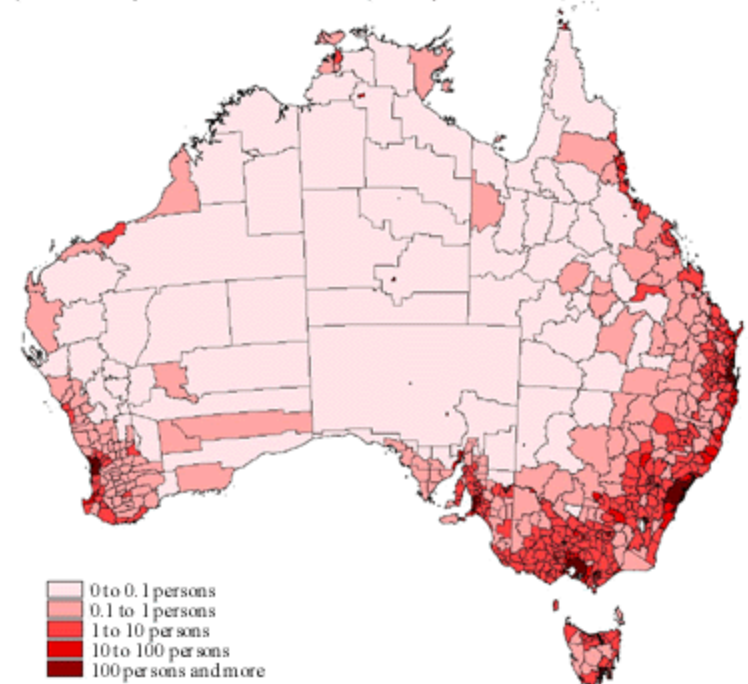
- ▶ Odpovídá složení přistěhovalců (2006):
 - ▶ 25,8 % katolíci
 - ▶ 18,7 % anglikáni (tradičně před katolíky, ale mají méně disciplinované příznivce, časté přesuny k jiným protestantským církvím, v roce 1901 jich bylo ještě 40 %)
 - ▶ 19,4 % ostatní křesťané
 - ▶ 2,1 % buddhisté
 - ▶ 1,7 % muslimové
 - ▶ Zhruba 1/3 lidí je nábožensky indiferentní

Rozložení obyvatelstva

- ▶ nerovnoměrné, 3/4 kontinentu je neobydleno
- ▶ prakticky každé město v Austrálii bylo založeno jako přístav nebo jako naleziště nerostných surovin
- ▶ vysoký stupeň marinity (3/4 obyvatel žijí do 50 km od pobřeží)
- ▶ 86 % obyvatel žije ve městech (přitom ve městech nad 100 tis. obyvatel 70 %, obdobný ukazatel v USA činí 48 %).

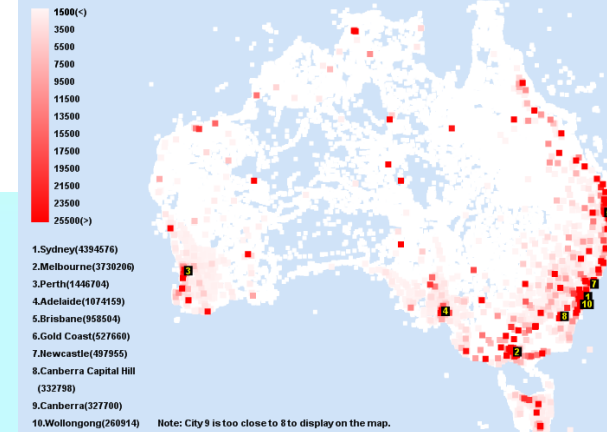
Population Density 1996 : Persons/Kilometre Squared by SLA

Rozložení obyvatelstva

State/territory	Land area (km ²)	Population (2006)	Population density (/km ²)	% of population in capital
Australian Capital Territory	2,358	344,200	137.53	99.6
New South Wales	800,642	6,967,200	8.44	63
Victoria	227,416	5,297,600	23.87	71
Queensland	1,730,648	4,279,400	2.26	46
South Australia	983,482	1,601,800	1.56	73.5
Western Australia	2,529,875	2,163,200	0.79	73.4
Tasmania	68,401	498,200	7.08	41
Northern Territory	1,349,129	219,900	0.15	54

HUSTOTA ZALIDNĚNÍ

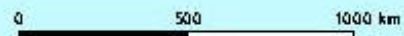

Počet obvatel

neobsídleno
< 1
1 - 10
11 - 25
25 <

Hustota zalidnění (km²)

◦ < 150 000
○ 150 001 - 500 000
⊙ 500 001 - 1 000 000
⊕ 10 00 001 - 3 000 000
⊗ 3 000 001 <

Největší města

- ▶ **Sydney** (NJW, 4,3 mil. obyvatel v aglomeraci, 2006)
 - ▶ **Melbourne** (V., 3,7 mil.)
 - ▶ **Brisbane** (Q., 1,8 mil.)
 - ▶ **Perth** (ZA, 1,5 mil.)
 - ▶ **Adelaide** (JA, 1,1 mil.)
 - ▶ aglomerace Gold Coast-Tweed (Q./NJW, 550 tis.)
 - ▶ **Newcastle** (NJW, 510 tis., založen 1801 jako trestanecká kolonie, dnes největší australský přístav – transport uhlí z oblasti Sydney)
 - ▶ **Canberra** (ACT/NJW, 375 tis. aglomerace Canberra-Queanbeyan)
 - ▶ ...
 - ▶ **Darwin** (0,3 mil., založen 1869, 1941 vybombardován Japonci, 1974 ze 2/3 zničen tropickým cyklónem)
-

Canberra

- ▶ Dnes kolem 300 tis. obyvatel
- ▶ Vybudování nového hlavního města je výsledkem sporů mezi Sydney a Melbourne o statut svazového hlavního města
- ▶ Pro město bylo v roce 1908 vybráno místo mezi oběma rivaly, už v ústavě z roku 1901 si ale Sydney zajistilo, že bude blíž k Sydney než Melbourne (!)
- ▶ Následovala mezinárodní architektonická soutěž, ve které byl za hlavního architekta vybrán **Walter Burley Griffin z Chicaga**
- ▶ Urbanistický plán města vycházel z **konceptu zahradního města**, do intravilánu byly zahrnuty rozsáhlé segmenty přírodní vegetace, Canberra bývá proto někdy označována jako „bush capital“

Parlamentní trojúhelník

Hospodářství

- ▶ **HDP: 882 mld. US \$ (2010)**
 - ▶ 17. největší na světě, 1,17 % světového HDP (jen 0,32 % obyvatelstva)
- ▶ **HDP na obyvatele: 39 699 US \$ (2010)**
 - ▶ 14. nejbohatší na světě
- ▶ ***HDI: 0,937 (2. na světě)**
- ▶ hlavním zdrojem HDP je terciér (70,0 %), průmysl a těžba – 26,2 %, zemědělství – 3,8 % (v roce 2005)
- ▶ zaměstnanost (2010): 75 % služby, 21,2 % průmysl (cca 1 % těžba), 3,6 % zemědělství

**HDI – vyjádření kvality lidského života, za pomoci porovnání údajů o chudobě, gramotnosti, vzdělání, střední délky života, porodnosti a dalších faktorů, který vypracovává OSN*

Vývoj hospodářství

HOLDEN

- ▶ v 19. století:
 - ▶ hlavní dodavatel **vlny** pro britský průmysl
 - ▶ vývoz **potravin** do Evropy: ovoce, hovězí a skopové maso, mléčné výrobky
 - ▶ konec 19. stol. – vznik **důlních podniků** (investice britského kapitálu)

- ▶ 20.–60. léta 20. století:
 - ▶ postupná reorientace trhů (omezen vliv Britů, ale zůstala orientace na Evropu a USA)
 - ▶ **industrializace** nahrazující dovoz spotřebního zboží (vysoké dopravní náklady)
 - ▶ ochrana trhu před vnější konkurencí (značná dovozní cla)
 - ▶ rozvoj **hutnictví a zbrojního průmyslu, textilního průmyslu, potravinářství** (konzervárny, mlýny, pivovary), po 2. svět. válce i **ocelárny** a **výroba automobilů***
 - ▶ Velkým hospodářským impulzem byla 2. světová válka:
 - ▶ zemědělská a průmyslová základna spojenců na východ od Suez
 - ▶ kontinent nebyl až na drobné výjimky přímo postižen boji, přitom z pacifické oblasti načas „zmizelo“ Japonsko ⇒ prostor pro rozvoj Austrálie

Vývoj hospodářství

- ▶ Důsledky protekcionismu ve 20.–60. letech byla orientace na 2 vrstvy ekonomiky:
 - ▶ 1. **export surovin** (zemědělské i přírodní, podobné jako v rozvojových zemích)
 - ▶ 2. **zpracovatelský průmysl** (řada státních podniků, často neefektivní a nekonkurenceschopný)
- ▶ Tento systém ovšem zkolaboval v 70.–80. letech:
 - ▶ nižší ceny surovin na světových trzích
 - ▶ ztráta tradičních trhů v Británii a Evropě (důsledek rozšíření EU)
 - ▶ pokračující populační růst
 - ▶ mezinárodní tlak na otevření ekonomiky (období neoliberalismu)
- ▶ Dochází proto k obratu exportu na východní Asii:
 - ▶ nalezení nových trhů pro australské suroviny ve východní Asii (rychle se industrializující ekonomiky bez surovinových zdrojů: Japonsko, později i Jižní Korea, Tchaj-wan; Japonsko dnes importuje více z Austrálie než z Evropy a USA dohromady)
 - ▶ hodnota exportu nerostných surovin přesáhla export zemědělských surovin

Vývoj hospodářství

- ▶ ...a také nucené otevření ekonomiky (důsledek závislosti na exportu)
 - ▶ výrazné snížení cel v průběhu 80. a 90. let
 - ▶ clo na automobily: 1980: 100 %, 2000: 15 %
 - ▶ uvolnění kurzu australského dolaru (1983)
 - ▶ řada výrob mezinárodní konkurenci neustála a zanikla (malý domácí trh)
 - ▶ výrazný nárůst nezaměstnanosti (přes 10 %)
 - ▶ situace na trhu práce vedla k omezení imigrace (snížení imigračních kvót v roce 1994)
 - ▶ snaha proniknout na světové trhy
- ▶ od krize počátkem 90. let příznivý hospodářský vývoj
 - ▶ růst HDP 3–4 % ročně
 - ▶ nezaměstnanost 5, 1% (2010)

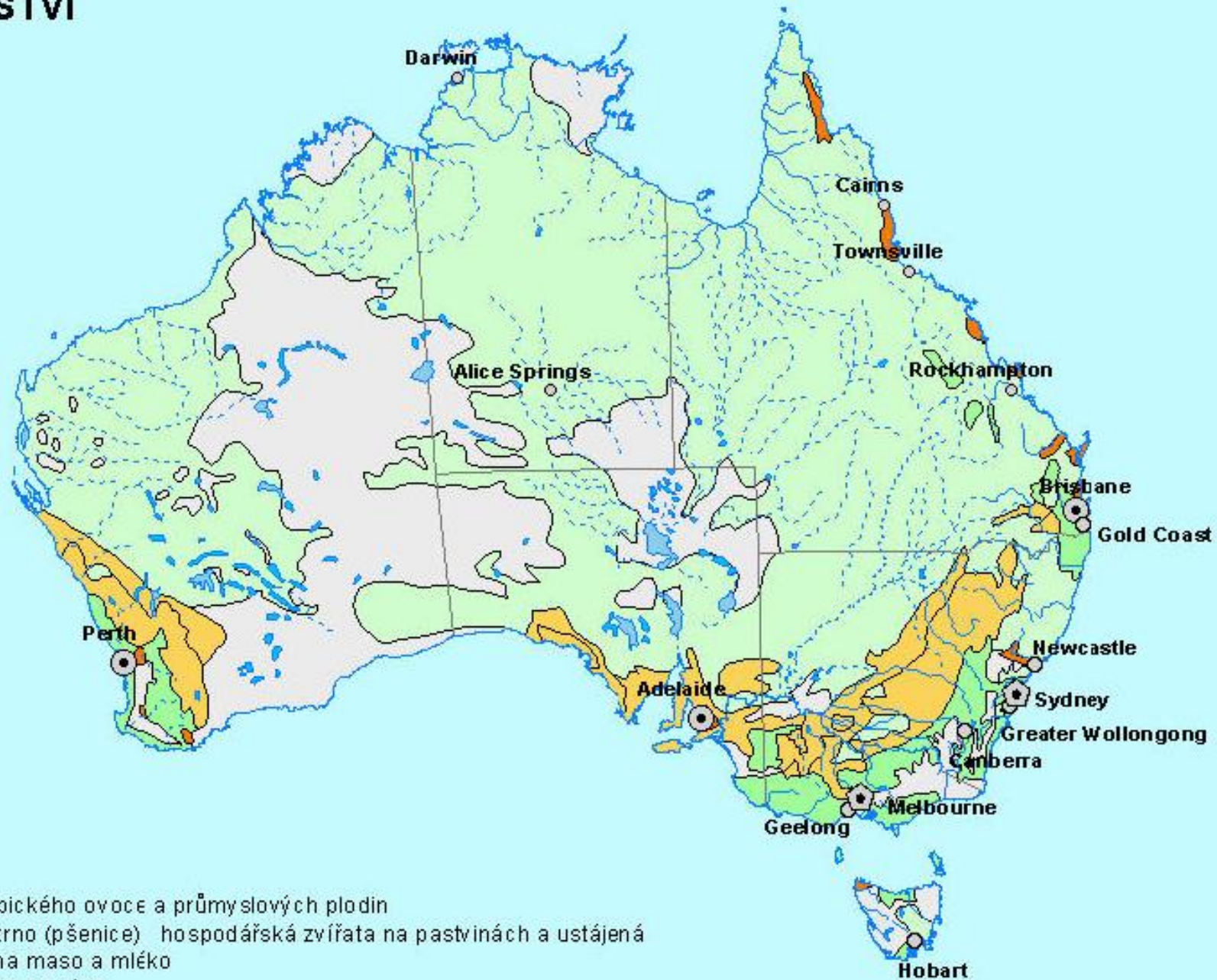

Zemědělství

- ▶ zaměstnává 3,6 % obyvatel (cca 350 tis. lidí)
- ▶ do 50. let mělo rozhodující podíl na tvorbě HDP a až 80% podíl na vývozu, dnes už vytváří jen 3 % HDP
- ▶ obděláváno 6 % rozlohy, většina produkce na vývoz; Austrálie je teoreticky schopna uživit 50–60 mil. obyvatel
- ▶ Vývoj:
 - ▶ od počátku osídlení v pobřežních oblastech
 - ▶ vlivný býval „stav farmářů“ – vlastnili vždy území o velké rozloze, byli podporováni vládou (pronájem za výhodných podmínek)
 - ▶ s objevem chladírenských lodí možnost vyvážet masné a mléčné produkty
 - ▶ výzvy do budoucna: problémy s vodou (udržitelný vodní management), řešení problému zaselování půdy, rozhodnutí o GMO, v některých komoditách ztráta konkurenceschopnosti
- ▶ Přední vývozcem **vlny a pšenice**

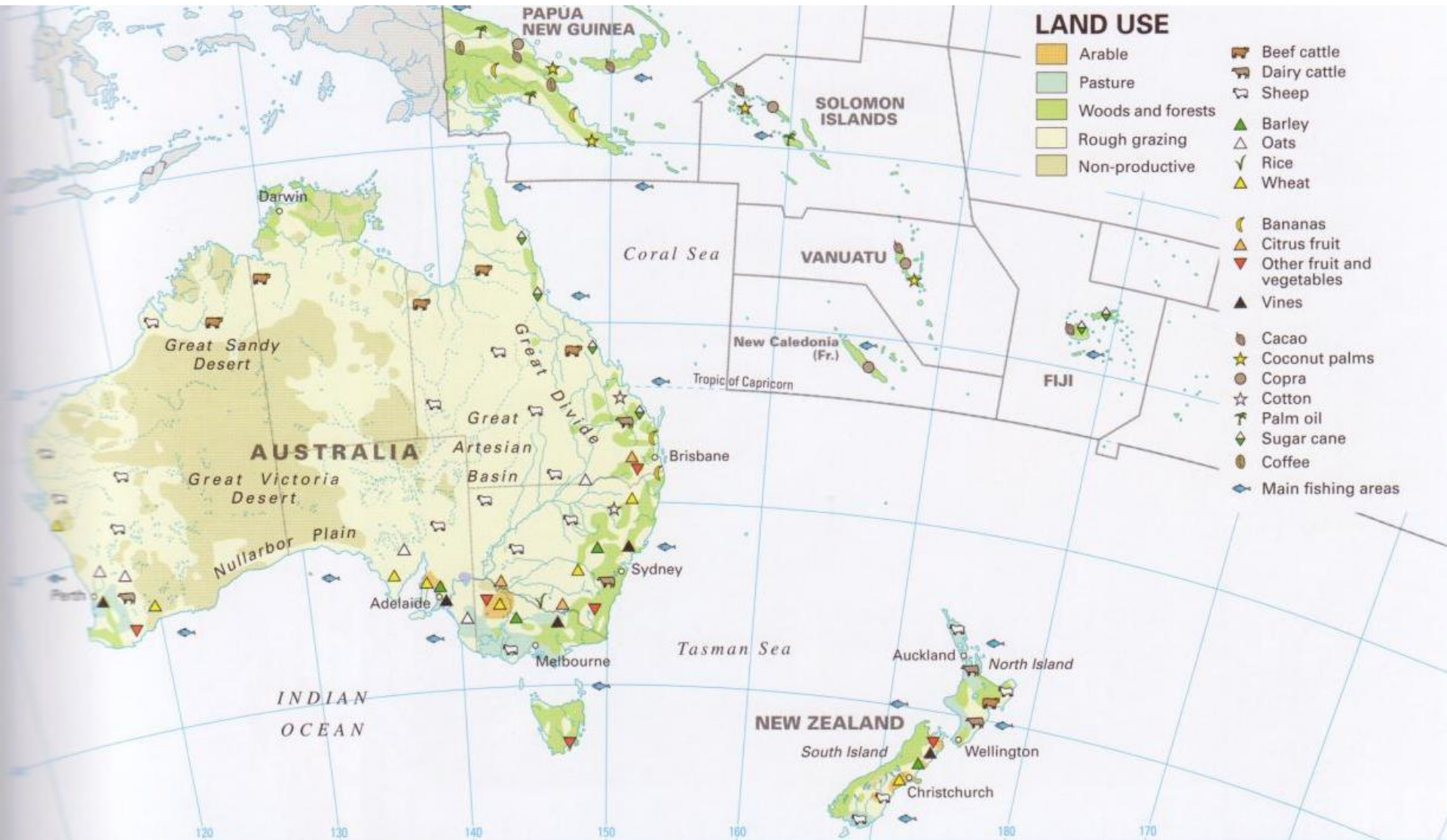
ZEMĚDĚLSTVÍ

- plantáže tropického ovoce a průmyslových plodin
- obilniny na zrno (pšenice) hospodářská zvířata na pastvinách a ustájená
- chov skotu na maso a mléko
- produkce masa a vlny
- zemědělsky nevyužívaná půda

0 500 1000 km

Zemědělství

Zemědělství – rostlinná výroba

- ▶ pro RV je k dispozici 2,5 % rozlohy – z toho: 56,5 % pro pšenici, 16,0 % pro ječmen.
 - ▶ V Austrálii je mnoho smíšených farem, kde je RV i ŽV, průměrná rozloha smíšených farem je 500 ha
 - ▶ **obilný pás** – Z svahy Australských hor – sklizeň závisí na srážkách, výnosy jsou malé (1,52 t/ha)
 - ▶ oblasti pěstování **ječmene**: JV a J Austrálie (pivovarnictví)
 - ▶ oblasti pěstování **rýže**: V N. J. Walesu (Murray, Darling)
 - ▶ **cukrová třtina**: Queensland (9. místo na světě), většina pro vývoz (silná konkurence z Brazílie)
 - ▶ **bavlník**: náročný na pracovní sílu, pěstování je málo rozvinuté (10. místo na světě) – pobřeží Carpentarského zálivu.
 - ▶ **tabák**: sever Queenslandu a Victoria, pěstování kryje domácí spotřebu
 - ▶ **chmel**: Tasmánie, pěstování kryje domácí spotřebu a potřeby místního pivovarnictví...
 - ▶ **ovoce**: Victorie (Murray) – jablka, hrušky, meruňky, Queensland – ananas, banány – vývoz, Tasmánie – jabloně
 - ▶ **opium**: pěstování máku pro farmaceutické užití je v Austrálii legální, podléhá přísné kontrole a regulaci, soustřeďuje se v Tasmánii
 - ▶ pro vývoz zemědělských produktů má značný význam i **výroba vína** – nejdůležitější vinařské oblasti jsou v Jižní Austrálii (Barossa Valley), Victorii (Sunraysia) a Novém Jižním Walesu (Hunter Valley)
-

Zemědělství – živočišná výroba

▶ skot:

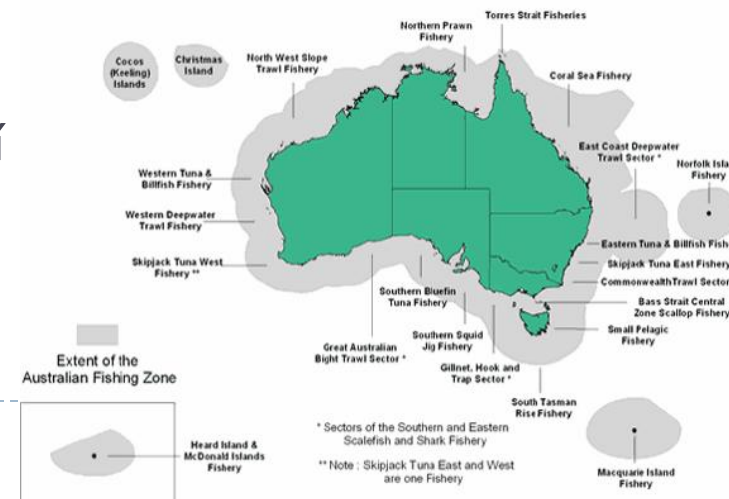
- ▶ rozmach v 19. stol., soustředěný do Severního teritoria a Queenslandu (odkud se maso z 80 % vyváží)
- ▶ dnes 29 mil. ks. skotu, nejvíce ho bylo v 70. letech (34 mil. ks.)
- ▶ stavy se postupně zvyšují, konkurenční výhoda: nepřítomnost BSE

▶ prasata: hlavně pro domácí potřebu (5 mil. ks.), podpora vývozu, budování „značky“

▶ koně: je spojen s chovem ovcí, pokles chovu v souvislosti s užitím terénních vozidel; dnes se také chovají koně pro sport – dostihy

▶ rybolov:

- ▶ Dosud ekonomicky méně významné odvětví
- ▶ Vyvážejí se krevety a tuňáci
- ▶ Značný potenciál růstu

Zemědělství – ovce & vlna

- ▶ chov ovcí od konce 18. stol.
- ▶ 2006: 93 mil. kusů, za posledních 10 let redukce o $\frac{1}{4}$ (na světě druhá v počtu, za Čínou (cca 170 mil. kusů))
- ▶ limitující faktory chovu:
 - ▶ srážky 250–450 mm
 - ▶ průměrná teplota do 25°C
 - ▶ voda do 5 km
- ▶ chov zaměřen na vlnu
- ▶ významný je i vývoz živých ovcí do Asie (hlavně na Blízký Východ, velký podíl na vývozu masa)
- ▶ oblasti chovu: jižní Austrálie, západní svahy východoaustralských hor vyjma Yorského poloostrova
- ▶ Austrálie je největší světový producent surové vlny (asi $\frac{1}{4}$ celosvětové produkce) – roční produkce je 475 tis. tun
- ▶ nejvíce se chová plemeno merino (jemná kvalitní vlna, snáší dobře horské podmínky a sucho) – 85 % chovaných ovcí
- ▶ 90 % vlny se vyváží (největším odběratelem je Čína)

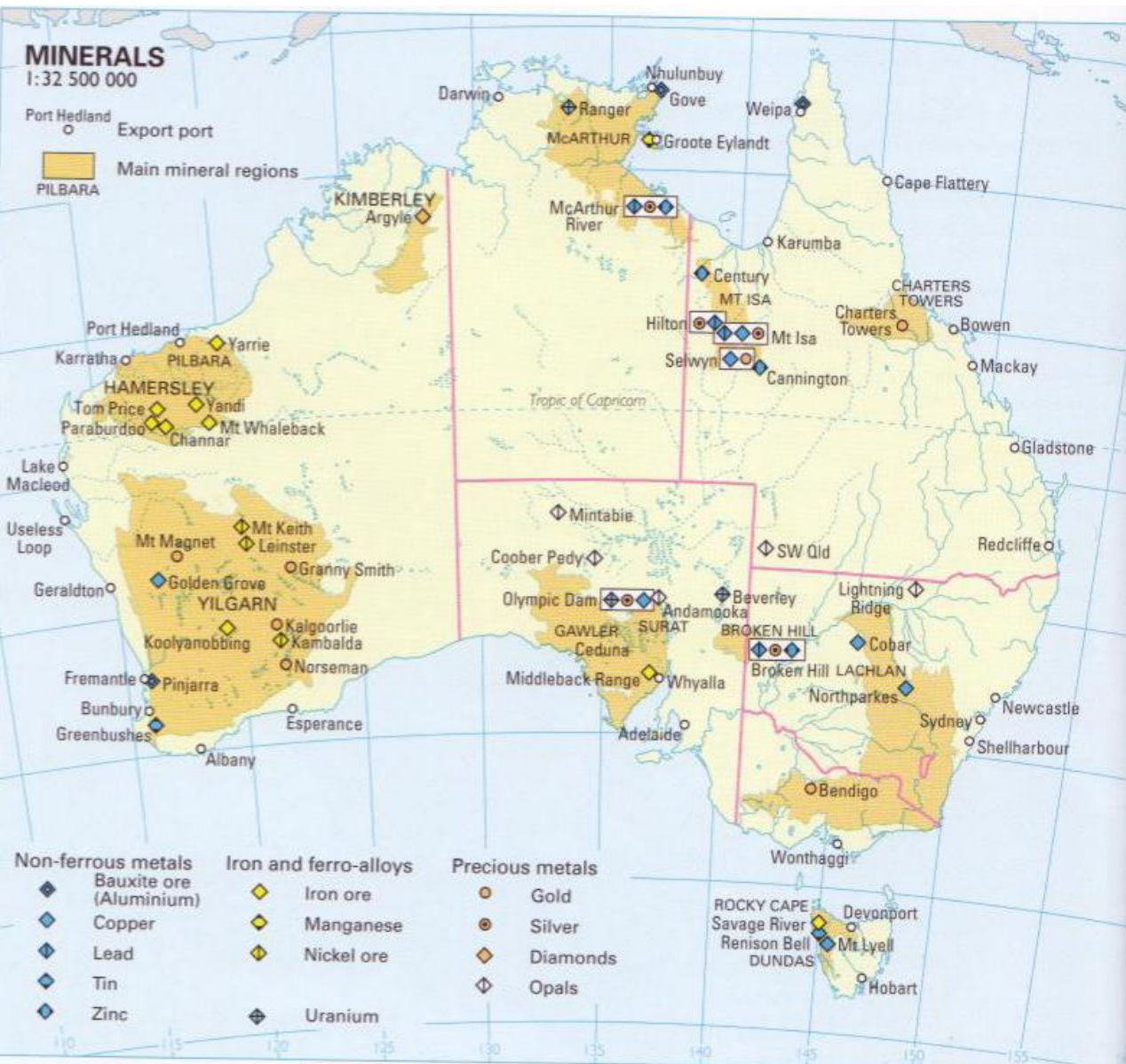

Těžba

- ▶ značné zásoby **fosilních paliv i minerálů**, jedno z největších ložisek **železné rudy a bauxitu na světě** (velká část kontinentu byla opakovaně metamorfována → bohatství nerostů)
 - ▶ přední světový exportér i producent řady významných nerostných surovin
 - ▶ největší světový producent hliníku a bauxitu, ilmenitu, rutilu, zirkonu, tantalu (2006)
 - ▶ na předních místech v těžbě uranu, železné rudy, zinku, niklu ad.
 - ▶ souhrnná hodnota těžby:
 - ▶ 5. největší na světě bez zahrnutí paliv 3. největší na světě
 - ▶ suroviny mají velký podíl na australském vývozu (v roce 2006 37 % vývozu, pro srovnání potraviny 21 %)
 - ▶ odběratelé australských surovin: Japonsko, USA, Jižní Korea
-

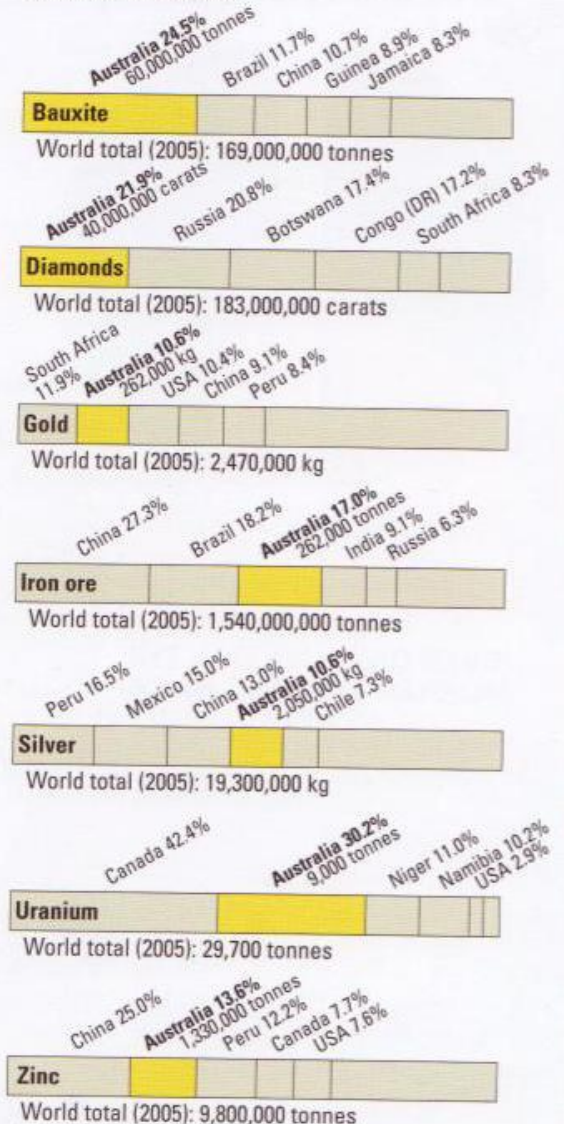

Těžba – nerostné suroviny

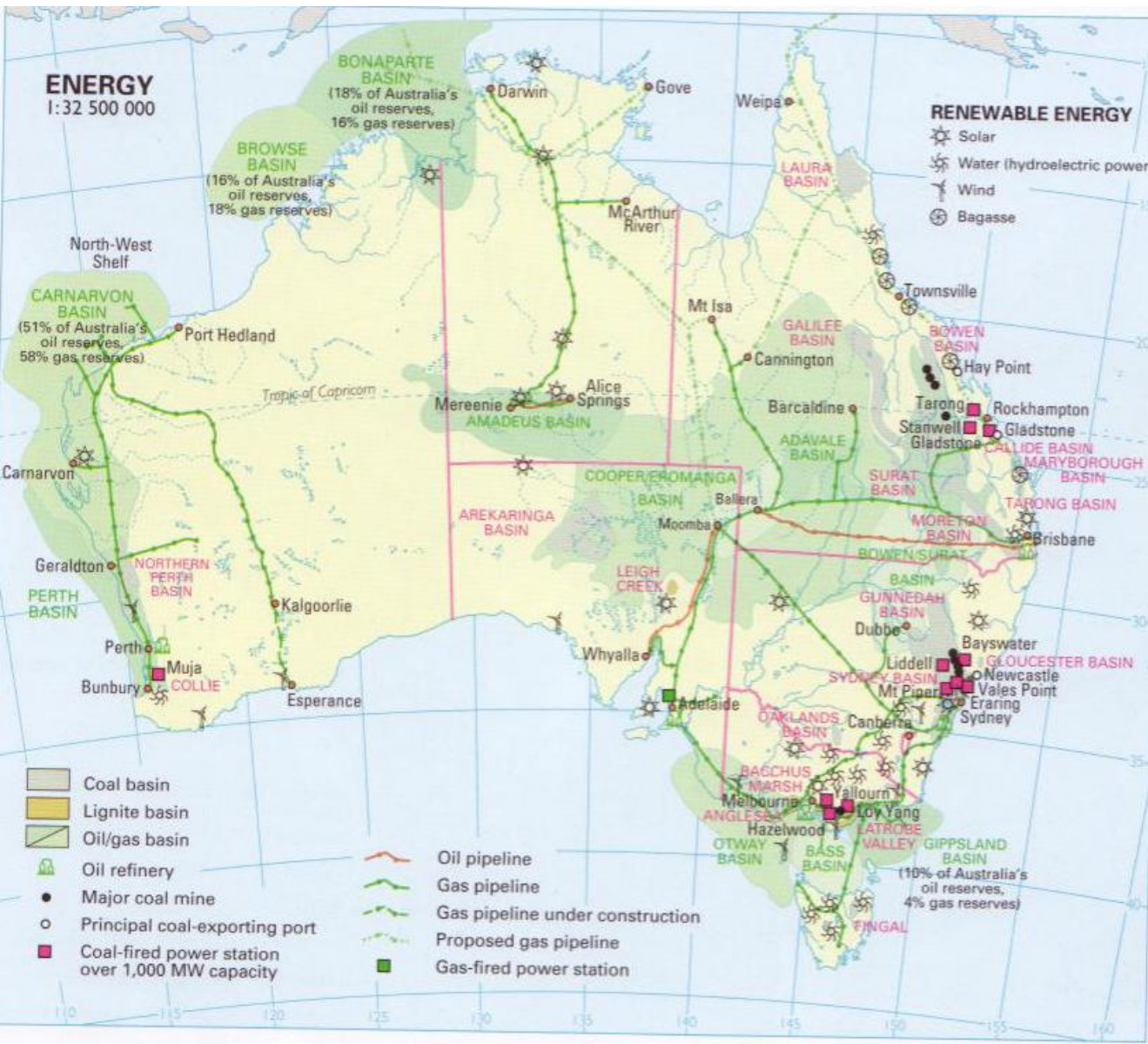

WORLD PRODUCTION (selected minerals)

(selected minerals)

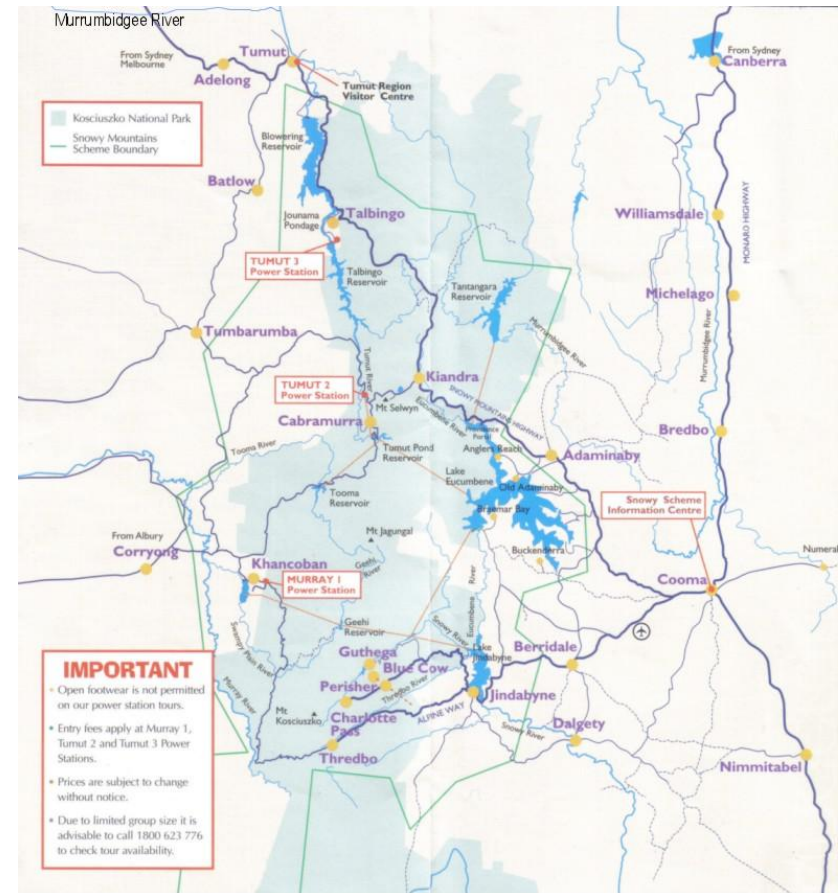

Těžba – energetické suroviny

Energetika

- ▶ $\frac{3}{4}$ tepelné elektrárny
 - ▶ 40 % vytěženého uhlí a 90 % hnědého uhlí
 - ▶ Největší: Vales Point 2 195 MW
Liddell 2 000 MW
- ▶ Vodní elektrárny
 - ▶ Nemají velký podíl (výjimka Tasmánie)
 - ▶ Po výstavbě díla **Snowy Mountain Hydro Electric Scheme** (rozloha 5 200 km²; 7 elektráren, 16 přehrad, 145 km tunelů) ve Sněžných horách (NJW) se produkce zvýšila + zavlažování suchých oblastí

Železná ruda

- ▶ Dnes 4 hlavní oblasti těžby, ložiska jsou hlavně v Západní Austrálii (95 % zásob):
 - ▶ severozápad a západ Západní Austrálie (pilbarský blok; 90 % těžby)
 - ▶ jih Jižní Austrálie
 - ▶ sever Severního teritoria
 - ▶ severozápad Tasmánie
- ▶ 20% podíl na celkové hodnotě produkce těžebního průmyslu
- ▶ do 50. let těžba pro domácí trh (snaha chránit ložiska – embargo na vývoz).
- ▶ 1963 zrušení embarga, podepsána dlouhodobá smlouva s Japonskem → dnes $\frac{1}{2}$ těžby do Číny, $\frac{1}{4}$ do Japonska, dále J. Korea, Taiwan, Spojené království

Bauxit

- ▶ v těžbě první na světě (kolem 1/3 světové produkce), 57 mil. t (2004–05), druhé největší zásoby
- ▶ bauxit vzniká zvětráváním třetihorních sedimentů v tropickém podnebí → největší ložiska Yorský poloostrov (Weipa, údajně největší ložisko na světě), dále v Severním teritoriu a v Západní Austrálii
- ▶ hlavní oblastí výroby hliníku je Gladstone (Queensland)

Olovnato-zinkové rudy

- ▶ 1. na světě (olovnaté 25 %, zinkové 15 %), těžba od konce 19. stol.,
- ▶ ložiska:
 - ▶ Mt. Isa v Queenslandu (na rozvodí řek, významné do současnosti)
 - ▶ oblast Broken Hill
 - ▶ McArthurova pánev
- ▶ 20 % PbZn rud se vyváží přímo v surovém stavu, hlavní odběratelé Japonsko a USA

Další suroviny

▶ **Měď**

- ▶ těžba od 1841
- ▶ 60 % těžby v Mt. Isa, dále Abra severovýchodně od Perthu, doplňkově Tasmánie

▶ **Niklové rudy**

- ▶ objeveny 1966,
- ▶ Austrálie je v produkci čtvrtá (10 % světové produkce), ložiska v západní Austrálii)

▶ **Zlato**

- ▶ objeveno 1851 ⇒ zlatá horečka, rozvoj přistěhovalectví (Bendigo, Ballarat, Kalgoorlie)

▶ **Diamanty**

- ▶ 3. světový producent
 - ▶ Z Austrálie, oblast Kimberley – největší světové ložisko
-

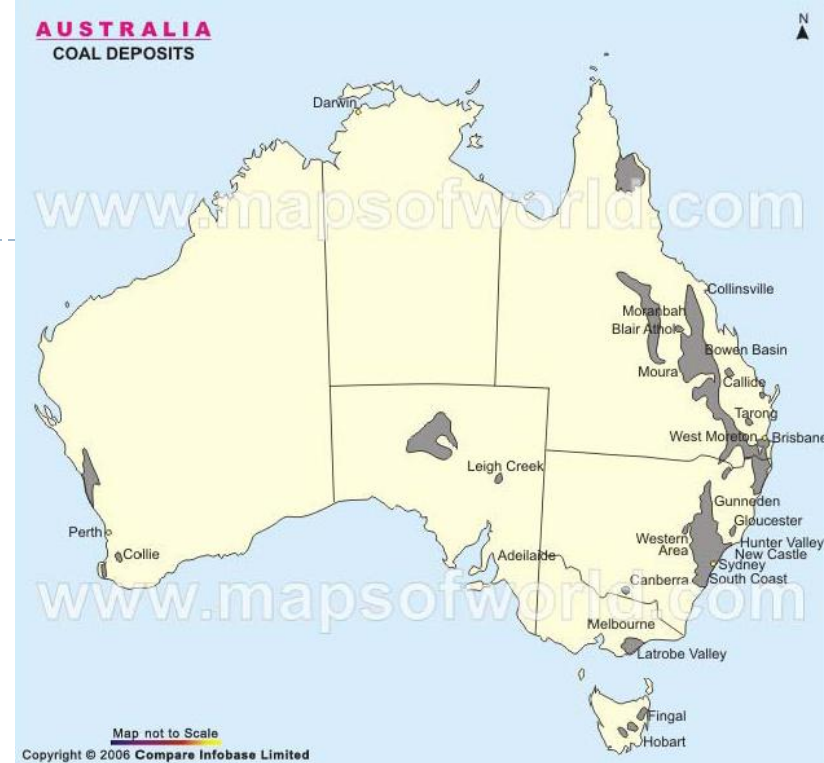
Uhlí

▶ Hnědé uhlí:

- ▶ největší ložiska mezi Sydney a Brisbane, severní část Queenslandu

▶ Černé uhlí:

- ▶ cca 400 mil. tun, 9 % světové produkce (ale téměř 30 % světového exportu)
- ▶ největší pánve kolem Sydney a Brisbane (z hloubky 900 m, zasahují až pod Sydney), NSW a Queensland zajišťují 97 % australské těžby a 100 % exportu
- ▶ vývoz do Japonska, Jižní Koreje a na Taiwan (Austrálie je největší světový exportér)

Map

Photos

Tarong, hnědo- uhelný důl

Yarraman
State Forest

Yarraman

Yarraman

2000 ft

1 km

Ropa a zemní plyn

▶ **ropa:**

- ▶ Austrálie nemá velké zásoby
- ▶ těžba pokrývá 70 % spotřeby
 - ▶ pobřeží Západní Austrálie (55 % australské těžby)
 - ▶ Palm Valley (Severní teritorium)
 - ▶ pánev Eyreova jezera
- ▶ společný projekt s Východním Timorem na využití ložisek v Timorském moři

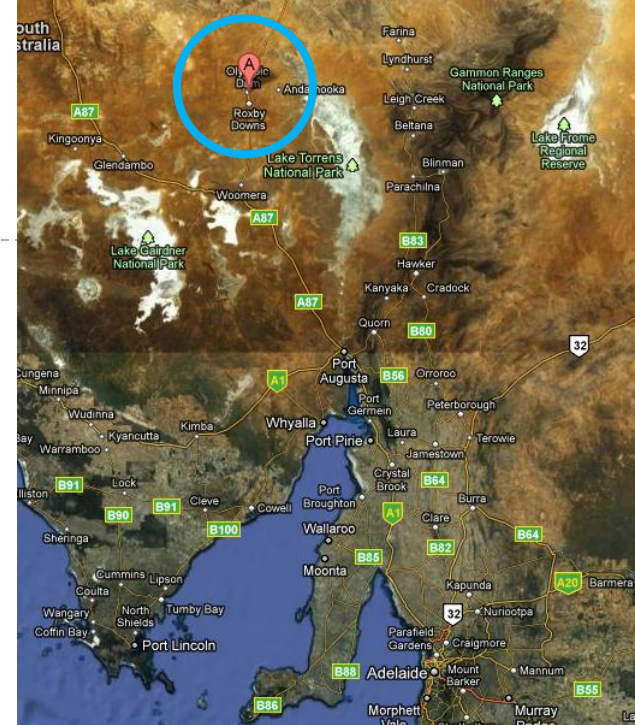
▶ **zemní plyn:**

- ▶ nejvíce pánev Cooper – spojeno ropovodem se Sydney

Uran

- ▶ 30 % světových zásob
- ▶ 10 % světové těžby
- ▶ veškerá ruda se exportuje
 - ▶ v současnosti 3 ložiska:
 - ▶ Jižní Austrálie 2x
 - Olympic Dam – jeden z největších dolů na světě (uran + měď + stříbro + zlato)
 - Severní teritorium (Ranger)

Průmysl

- ▶ největší rozvoj po 2. světové válce
 - ▶ souviselo to s dodávkou kvalifikované pracovní síly (příliv zahraničního kapitálu, nákupem zahraničních licencí)
 - ▶ Australská vláda zavedla podporu – úlevy na daních, státní zakázky (→ snaha vyvážet již hotové výrobky)
 - ▶ ve srovnání s těžbou málo rozvinutý (jen 12 % HDP, r. 2003)
 - ▶ omezená poptávka
 - ▶ odlehlost trhů
 - ▶ zahraniční konkurence (asijské země dovážejí suroviny, ale chrání své hospodářství před dovozem)
 - ▶ pouze 0,8 % světové produkce – srovnatelné s ČR
 - ▶ 1. **hutnictví** (okolí Newcastleu – 2/3 Fe rudy zde, největší přístav Austrálie, pobřeží Spencerova zálivu, okolí Perthu)
 - ▶ 2. **energetika** (87 % tepelné, 13 % vodní, není jaderná el.) – jedna z nejvyšších spotřeb elektrické energie na světě (hlavně díky zpracování Al)
-

Zranitelnost vývozu

- ▶ USA + Japonsko: $\frac{3}{4}$ australského exportu hovězího masa
- ▶ 1994: USA zakázaly dovoz pro podezření, že do potravinového řetězce vstoupily toxické látky
- ▶ Japonsko následovalo

- ▶ ⇒ závažné důsledky pro zemědělce i stáda
- ▶ Austrálie: „USA zneužívají environmentální problémy pro ochranu vlastních zemědělců před zahraniční konkurencí“

Mezinárodní spolupráce

- aktivní člen **OSN**
- Austrálie, Nový Zéland a USA uzavřely v r. 1951 bezpečnostní pakt **ANZUS**
- dlouhodobým strategickým zájmem Austrálie je rozšiřování a upevňování mnohostranných vztahů s **ASEAN**, především v bezpečnostní a obchodní oblasti
- Austrálie je mimořádně aktivní v jednáních o liberalizaci světového obchodu v rámci **WTO**
- rovněž v **APEC** (Asia-Pacific Economic Cooperation) a v **OECD** je úsilí Austrálie zaměřeno na dosažení maximální liberalizace světového obchodu

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

- ADB, **ANZUS**, APEC, ARF, ASEAN (dialogue partner), Australia Group, BIS, C, CP, EAS, EBRD, FAO, G-20, **IAEA**, IBRD, ICAO, ICC, ICt, ICRM, IDA, IEA, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, NAM (guest), NEA, NSG, **OECD**, OPCW, Paris Club, PCA, PIF, SAARC (observer), Spartecca, SPC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNMIS, UNMIT, UNRWA, UNTSO, UNWTO, UPU, **WCO**, WFTU, **WHO**, WIPO, WMO, WTO, ZC

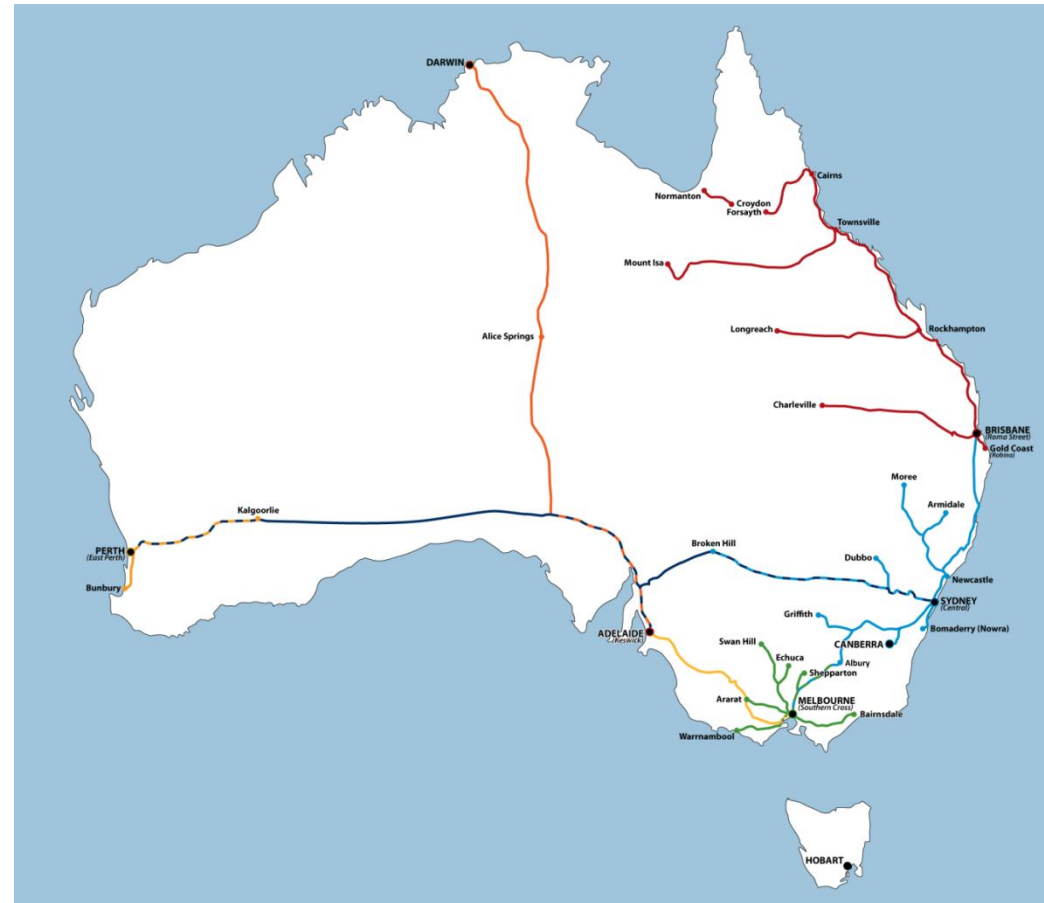
Silniční síť

- ▶ Hl. tahy a spojnice mezi důležitějšími městy jsou zpevněné
- ▶ Většinou nezpevněné (pisty)
- ▶ Na S v období dešťů nesjízdné
- ▶ Jedna z nejvíce motorizovaných oblastí světa
- ▶ Po silnici většina vnitrostátní přepravy zboží (*Road trains*)

Železnice

- ▶ Pouze malá část tratí elektrifikována
- ▶ Soustředění na J a JV
 - ▶ Většina tratí v rukou soukromých společností
 - ▶ Centrální oblasti špatně propojeny
 - ▶ Využití hl. pro přepravu nákladů

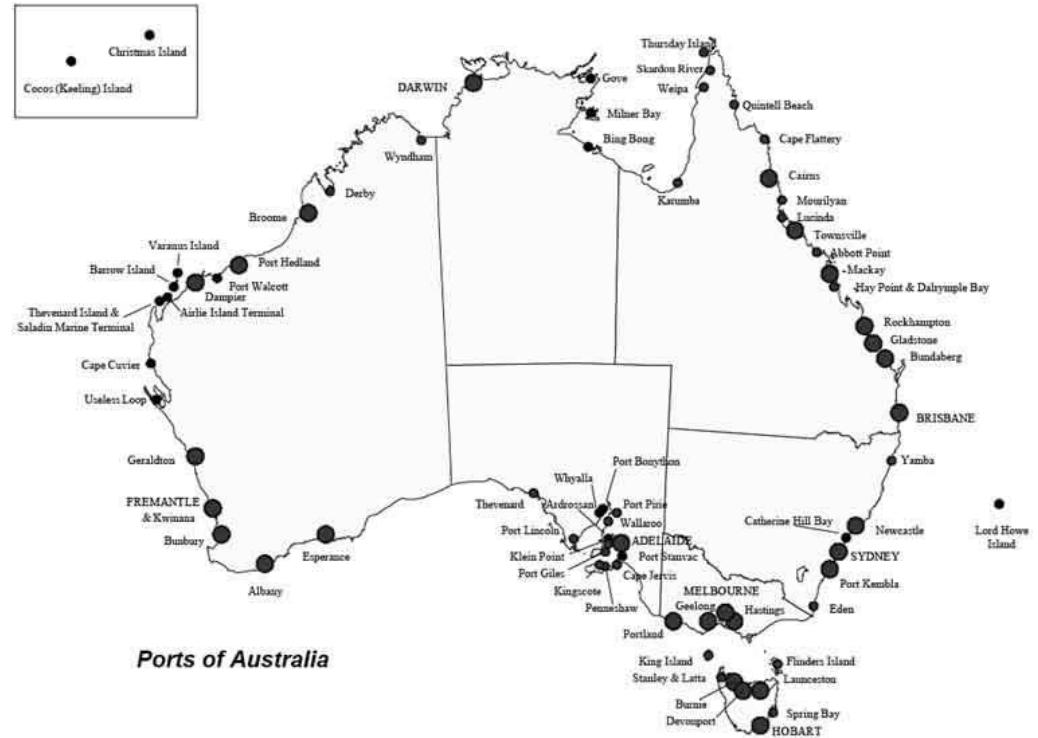
Letecká doprava

- ▶ Velký význam
- ▶ Přes 400 letišť
- ▶ 4 dominantní letecké společnosti
- ▶ Významná úloha malých soukromých letadel

Lodní doprava & přístavy

- ▶ Vnitrozemská – malý význam (pouze JV)
- ▶ Obchodní flotila (600 lodí) – přeprava surovin (99 % importu, 96 % exportu)
- ▶ Přes 60 přístavů
- ▶ Trajekty – hl. spojení s Tasmánií

General: Adelaide, Brisbane, Cairns, Darwin, Fremantle, Geelong, Gladstone, Port Lincoln, Mackay, Melbourne, Newcastle, Portland, Sydney, Townsville, Wollongong

Iron Ore: Dampier, Port Hedland, Geraldton, Oakajee, Esperance, Port Lincoln

Tasmania: Devonport, Launceston, Hobart